

Üdvözet az olvasónak

Az újra induló Pro Minoritate első számát tartja kezében az olvasó. De ez pusztán sajtótörténeti érdekesség, reményeim szerint a lapot ismerők és olvasók, a korábbi számokhoz hasonlóan, a tematikus gazdagságot és szemléleti sokszínűséget fogják most is értékelni. Változott a szerkesztőség és a főszerkesztő személye is, de a változás lényege nem az, hogy kik szerkesztik a lapot, hanem az, hogy milyen politikai körülmények szabják meg régióink kisebbségeinek létfeltételeit. Tíz évvel a rendszerváltozás után már kirajzolódik, milyen nemzetközi környezetben élnek majd régióink többségei és kisebbségei, melyek azok a változások, amelyek markánsan megkülönböztetik a következő évtizedeket a magunk mögött hagyottól.

Térségünk történelmében Kelet- és Közép-Európában a nemzetek határai sohasem estek egybe az államok határaival. Csak az utóbbi években vált egyértelművé, hogy a különböző történelmi örökségek okán a térség államai között jóval nagyobbak a különbségek, mint azt korábban feltételezték. Az 1989-es fordulat nagyobb szabadságot hozott a kisebbségeknek, de vele a nemzeti többség nacionalizmusa is erőteljesebben bontakozhatott ki. Ezért elengedhetetlennek tartjuk, hogy mindjárt itt az első számban és a későbbiekben is próbáljunk rávilágítani a térség népeinek mint államalkotó nemzeteknek fejlődési problémáira, görceire. Az új helyzet megoldására nem volt és azóta sincs a Nyugattól készen átvehető recept. A nemzeti önrendelkezés fogalmának bizonytalan státusa, a teljes önrendelkezés hiánya, illetve a kisebbségi nemzeti identitások vállalásának megakadályozása következménye és oka is, hogy a térségben minden nemzettudat sérült. Viselkedjenek bárhogyan is a kisebbségek, pusztán létüknel fogva konfliktusforrást jelentenek az érintett államok politikai életében. Igaz, ennek mértéke az adott országtól függően változik. Jogos igényük a kisebbségek politikai érdekképviseleteinek, hogy a térség stabilitása és az adott országok határainak változatlansága akkor garantálható, ha a kisebbségek rendelkeznek azokkal az egyéni és kollektív jogokkal, melyek gyakorlása révén megőrizhetik kultúrájukat, önazonosságukat, nyelvüket.

Nézzük, mi változott az elmúlt évtizedben! Ma már térségünk egy részére igaz, hogy a határok jelentősége megváltozott. Kiegészítve azzal ténnyel, hogy az európai integrációt választó és arra komolyan esélyes országokban a decentralizáció és a szubszidiaritás elve kötelező gyakorlatként jelenik meg. Komolyan veendő a feltételezés, hogy szűkebb térségünkben, a Kárpát-medencében Magyarország/Budapest részben földrajzi, részben gazdasági okok miatt regionálisközpont-szerepet játszhat. Ez tíz éve még csak remény volt, ma arra kell készülnünk, hogyan feleljünk meg ennek a lehetőségnek, illetve hogyan használhatjuk fel kisebbségeink javára.

Visszatérve lapunkhoz, olyan számokat tervezünk, ahol az állandó rovatok mellett azokat a tematikus kérdéseket kívánjuk körüljárni, amelyek, a szűkebben vett kisebbségi kérdéskör mellett, a régió problémáit értőn és elemelve mutatják be. Ezért az első, a nemzeti tudattal foglalkozó és a regionális különbségeket bemutató szám után a Balkán-félszigetre jellemző nemzetépítési stratégiákat, a múltban létezett autonómiaformákat és azok jövőbeli esélyeit, majd a harmadik számban az elmúlt tíz évben lezajlott gazdasági átalakulás társadalmi következményeit próbáljuk több oldalról bemutatni.

Alapítványunk kuratóriuma a lap újraindításával lehetőséget adott a határokon innen és túl élő társadalomtudósoknak, a kisebbségi kérdés szakértőinek, hogy elemző munkával, vitát provokáló jobbító szándékkal szót emeljenek régióink magyar és nem magyar kisebbségeiért. Köszönöm, ha velünk tartanak.

Zákonyi Botond